

ΘΕΜΑ: ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

A. ΓΕΝΙΚΑ

Η συζήτηση στην Επιτροπή της Βουλής για την αναθεώρηση του Συντάγματος ολοκληρώθηκε, με τις ψηφοφορίες δε που θα πραγματοποιηθούν πρόκειται σύντομα να διαμορφωθεί η τελική πρόταση. Αυτήν θα κληθεί να συζητήσει προσεχώς και να εγκρίνει η Ολομέλεια του Σώματος, κατά τη διάρκεια είτε της παρούσας είτε της επομένης Συνόδου της Βουλής. Η σχετική πρωτοβουλία αποτυπώνει, στο πλαίσιο βέβαια της πολιτικής συγκυρίας, την "έμπνευση" του συντακτικού νομοθέτη και εκφράζει το σχεδιασμό του για τον θεσμικό εκσυγχρονισμό κρίσιμων περιοχών της Πολιτείας και της Κοινωνίας. Ενόψει τούτων πρέπει να παρατηρηθούν τα εξής:

1. Η συζήτηση στην Επιτροπή απέδειξε ότι η πρόταση αναθεώρησης δεν είναι μακρόπνοη. Συγκεκριμένα, τόσο οι προτάσεις των κομμάτων όσο και οι άλλες ιδέες που προβλήθηκαν από μέλη της χαρακτηρίζονται για τον αποσπασματικό μάλλον και τον συμβατικό, συνήθως, χαρακτήρα τους. Αξίζει, πάντως, να σημειωθεί ότι στους κόλπους της επικράτησε βασικά πνεύμα συνεννόησης, που επιτρέπει συγκλίσεις κατά την αντιμετώπιση πολλών επιμέρους θεμάτων.

2. Οι αγκυλώσεις και οι δυσλειτουργίες του πολιτικού μας συστήματος δεν οφείλονται, τις περισσότερες φορές, στις ρυθμίσεις και την άρθρωση της ισχύουσας συνταγματικής τάξης. Το Σύνταγμα μας ανταποκρίνεται, σε γενικές γραμμές, στις απαιτήσεις της εποχής και δεν παρεμποδίζει, πάντως, την κοινωνικοπολιτική εξέλιξη. Αντίθετα, οι δυνατότητες που προσφέρει δεν αξιοποιήθηκαν πλήρως κατά την υπερεικοσαετή εφαρμογή του στην πράξη. Τα

παραπάνω εξηγούν την έλλειψη μιας σφαιρικής αντίληψης με ανανεωτική προοπτική στις συζητήσεις της Επιτροπής.

3. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη περιθώρια για σημαντικές τομές, που με την εκσυγχρονιστική λογική τους, μπορούν να βελτιώσουν και να προσδώσουν νέα δυναμική σε πολλές περιοχές της συνταγματικής μας τάξης. Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται η παρούσα συμπληρωματική πρόταση.

4. Γνώμονας για την επεξεργασία της υπήρξαν κυρίως, όχι πάντως αποκλειστικά, οι συζητήσεις στο πλαίσιο της Επιτροπής. Κατά τη διεξαγωγή τους υπήρξαν γόνιμα ερεθίσματα, τα οποία δεν βρίσκουν πάντοτε διέξοδο στις αρχικές προτάσεις των κομμάτων. Εκτός αυτού, οι συζητήσεις οδηγούν συχνά σε προεκτάσεις, η συνεκτίμηση των οποίων συμβάλλει στον εμπλουτισμό των αρχικών προτάσεων των κομμάτων.

Η συμπληρωματική πρόταση που ακολουθεί δεν επεκτείνεται, αντίθετα, σε ιδέες που θα μπορούσαν να αντληθούν από τις νεότερες συνταγματικές εξελίξεις σε άλλες Πολιτείες, τις σύγχρονες εξελίξεις σε διεθνείς Συμβάσεις (ιδίως στην περιοχή της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων) και στις αναζητήσεις της επιστήμης. Η εκτατική αυτή επεξεργασία μπορεί να γίνει ταχύρρυθμα, εφόσον κριθεί σκόπιμη.

B. Η ΠΡΟΤΑΣΗ

Τα σημεία της πρότασης διακρίνονται με βάση το εύρος και την εμβέλειά τους (I) ή τον "τοπικό" χαρακτήρα τους (II). Επίσης περιλαμβάνονται και ορισμένα σημεία, η ένταξη των οποίων στην πρόταση επιφέρει την απόλεια "απολιθωμάτων" ή επιβαλλόμενες μικροδιαρρυθμίσεις (III).

I. Σημεία "ευρείας εμβέλειας"

α. Οι διατάξεις του άρθρου 28 παρ. 2 και 3 πρέπει να διαμορφωθούν, ώστε να καθίσταται προοπτικά εφικτή η υποδοχή στη συνταγματική μας τάξη ρυθμίσεων των καταστατικών Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θέτουν ενδεχομένως προβλήματα συμβατότητάς τους προς το Σύνταγμα..

β. Η διαδικασία που καταστρώνεται στο άρθρο 110 για την αναθεώρηση του Συντάγματος "εξοικονομείται", ώστε να μην απαιτείται στο μέλλον σύμπραξη "δύο Βουλών" για την ολοκλήρωσή της. Εγγυήσεις, όπως η αυστηρή οργάνωση της διαδικασίας, η αυξημένη πλειοψηφία και η προσφυγή σε δημοψήφισμα, κρίνονται επαρκείς για την εύλογη θωράκιση του Συντάγματος. Αλλωστε μια ανάλογη δέσμη εγγυήσεων δεν θα έθετε ζήτημα συμβατότητας της νέας διαδικασίας προς την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας.

γ. Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων προσφέρεται κατ'εξοχήν προς εμπλουτισμό και ανανέωση. Εάν γίνει αποδεκτή αυτή η εκτίμηση, πρέπει να διαμορφωθεί νέα συμπληρωματική πρόταση για την ενίσχυση του συστήματος υπό το φως των νεοτέρων νομοθετικών εξελίξεων.

δ. Η εκ νέου οριοθέτηση των σχέσεων Κράτους και Εκκλησίας φαίνεται ότι εγκαταλείπεται. Πρέπει να τεθεί ωστόσο εκ νέου το ζήτημα, προκειμένου να προσλάβει εκσυγχρονιστικό χαρακτήρα η αναθεώρηση.

ε. Χρήσιμο είναι να αντιμετωπισθεί το ενδεχόμενο εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από την θητεύουσα Βουλή. Κατ'αυτόν τον τρόπο εξοικονομείται η διάλυση της Βουλής ενόψει της αδυναμίας της να διαμορφώσει μια σημαντική αλλά όχι οπωσδήποτε καταλυτική επιλογή για την λειτουργία του Πολιτεύματος.

στ. Κατάστρωση του γενικού πλαισίου που διέπει την συγκρότηση και την λειτουργία ανεξάρτητων διοικητικών αρχών.

II. Σημεία “τοπικής εμβέλειας”

α. **Άρθρο 4 παρ. 6:** Προσθήκη διάταξης για τη δυνατότητα καθιέρωσης εναλλακτικής θητείας (σε συνδυασμό με το άρθρο 13 παρ. 4).

β. **Άρθρο 7 παρ. 3:** Καταργείται, και συνταγματικά, η θανατική ποινή.

γ. **Άρθρο 56 παρ. 3:** Η αναθεώρηση της διάταξης αυτής περιέχεται στις προτάσεις όλων των κομμάτων. Θα ήταν ωστόσο χρήσιμο να διευκρινισθεί από τώρα ότι το κώλυμα εκλογιμότητας καταλαμβάνει τους Διευθύνοντες των ΔΕΚΟ.

δ. **Άρθρο 89 παρ. 3:** Αποκλείεται η ανάθεση διοικητικών καθηκόντων σε δικαστικούς λειτουργούς, με ορισμένες ρητά αναφερόμενες εξαιρέσεις.

ε. **Άρθρο 101 παρ. 1:** Καθιερώνεται η αρχή της επικουρικότητας για την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφόρων μορφών και επιπέδων της Διοίκησης, δηλαδή τόσο της κρατικής όσο και της αυτοδιοίκησης.

στ. **Άρθρο 102 παρ. 1:** Κατοχυρώνεται η διάρθρωση των Ο.Τ.Α. σε δύο τουλάχιστον βαθμούς, προσδιορίζονται τα κριτήρια για τη συγκρότησή τους και διευκολύνεται η δημιουργία ευρύτερων σχηματισμών πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α.

III. Απάλειψη “απωλιθωμάτων”

α. **Άρθρο 12 παρ. 6:** Απαλείφεται η διάταξη που αφορά τους αναγκαστικούς συνεταιρισμούς.

β. **Άρθρο 13 παρ. 5:** Αποσυνδέεται ο όρκος από τις διατάξεις περί θρησκευτικής ελευθερίας.

γ. **Άρθρο 36 παρ. 1:** Απαλείφεται ο ορισμός σύμφωνα με τον οποίο ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κηρύσσει πόλεμο.

δ. **Άρθρο 36 παρ. 3:** Απαλείφεται η διάταξη περί "μυστικής διπλωματίας".

ε. **Άρθρο 102 παρ. 4:** Απαλείφεται η διάταξη περί συμμετοχής στη διοίκηση των Ο.Τ.Α. εκπροσώπων άλλων φορέων.

στ. **Άρθρο 111 παρ. 6:** Τροποποιείται η διάταξη, ώστε να καταστεί δυνατή η επανάκτηση του δικαιώματος της ελληνικής ιθαγένειας σε ορισμένες "κατηγορίες" Ελλήνων.

Αθήνα, 13 Μαΐου 1996